

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/129/2005

PERCEPCJA STANOWISK PARTII POLITYCZNYCH W WYBRANYCH KWESTIACH SPOŁECZNYCH, POLITYCZNYCH I GOSPODARCZYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

Wyborcy oddając głos na konkretną partię polityczną kierują się, przynajmniej w znacznej mierze, stanowiskiem, jakie zajmuje ona w określonych, ważnych dla głoszących kwestiach społeczno-politycznych. Starają się zatem wybrać taką formację, która będzie proponowała rozwiązania poszczególnych problemów jak najbardziej zbliżone do ich własnych poglądów w tych kwestiach. W tym kontekście do refleksji skłania deklarowana niska frekwencja wyborcza¹. Świadczy ona, jak wynika z sondaży, po pierwsze o nieufności do polityki i polityków w ogóle, a po drugie - przynajmniej po części - o nieznanomości programów politycznych poszczególnych partii oraz prezentowanych przez nie poglądów na podstawowe kwestie społeczne i gospodarcze. Przedmiotem naszego sondażu² była percepcja stanowisk głównych partii politycznych w wybranych kwestiach światopoglądowych oraz prezentowanych przez nie rozwiązań istotnych problemów społecznych i gospodarczych. Interesował nas postrzegany stosunek poszczególnych ugrupowań do dekomunizacji, prawnej regulacji aborcji, roli Kościoła w państwie, pełnienia przez państwo funkcji opiekuńczych, systemu podatkowego, walki z bezrobociem, prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, zwalczania przestępczości kosztem ograniczania swobód obywatelskich oraz integracji w ramach Unii Europejskiej³.

Z naszych badań wynika, że najbardziej niejasne dla ankietowanych są poglądy niedawno powstałych ugrupowań, mimo iż wywodzą się one z formacji od dawna już istniejących na polskiej scenie politycznej. Około połowy respondentów (od 44% do 52%) nie potrafi określić stanowiska, jakie wobec poszczególnych kwestii zajmuje Partia

---

¹ W lipcu 54% Polaków deklarowało, że będzie uczestniczyć w tegorocznych wyborach parlamentarnych (29% z nich nie potrafiło powiedzieć, na jaką partię zagłosuje), 24% nie wiedziało, czy weźmie udział w wyborach, a 22% zakładało absencję wyborczą. Por. komunikat CBOS „Jak Polacy będą głosować 25 września - preferencje partyjne w lipcu”, lipiec 2005.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (179) przeprowadzono w dniach 1-2 i 9-10 kwietnia 2005 roku na liczącej 1100 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

³ Opinie elektoratów partyjnych na temat istotnych kwestii społeczno-politycznych przedstawimy w osobnym komunikacie.

Demokratyczna wywodząca się z Unii Wolności. Wiele niejasności wzbudzają również poglądy SdPI powstałej ze struktur SLD. Nie potrafi ich określić co najmniej dwie piąte ankietowanych (od 42% w przypadku problematyki dotyczącej dekomunizacji, aborcji i integracji w ramach UE aż do 50% w kwestii polityki podatkowej). Najbardziej jednoznacznie natomiast postrzegana jest Liga Polskich Rodzin. Niemal trzy czwarte badanych (72%) jest w stanie określić poglądy tej partii w kwestii przerywania ciąży, a 70% - potrafi ocenić jej stosunek do roli Kościoła w państwie i jego wpływu na politykę.

Tabela 1. Trudności w percepcji poglądów partii politycznych na wybrane kwestie społeczno-gospodarcze - wskazania „trudno powiedzieć”

Kwestie społeczne i gospodarcze ⁴	LPR	PD	PO	PSL	PiS	Samo-obrona	SdPI	SLD	UP
	w procentach								
Integracja w ramach UE	35	47	39	41	40	39	42	39	44
Prywatyzacja	44	49	44	45	46	43	48	44	46
Rola państwa	37	45	39	41	40	38	44	40	42
Polityka podatkowa	46	52	45	49	47	45	50	46	49
Bezrobocie	38	44	38	40	37	36	43	39	40
Walka z przestępczością	39	48	41	46	34	40	46	41	44
Dekomunizacja	39	46	41	44	39	40	42	39	42
Rola Kościoła	30	44	39	38	39	40	39	34	39
Aborcja	28	48	42	42	38	43	42	37	42

Najbardziej niejednoznaczne w ocenie respondentów jest stanowisko wszystkich ugrupowań politycznych w kwestii rozwiązań podatkowych. Mniej więcej połowa (od 45% do 52% w zależności od ocenianej partii) ma trudności z określeniem stosunku poszczególnych ugrupowań do kwestii uzależnienia wysokości płaconych podatków od wysokości dochodów. Inną niejednoznaczną sprawą jest stanowisko poszczególnych partii wobec prywatyzacji. Od 43% do 49% ankietowanych, w zależności od ocenianej formacji, nie potrafi jednoznacznie powiedzieć, czy dana partia opowiada się za szybką i realizowaną na szeroką skalę prywatyzacją czy też przeciwnie - proponuje powolne i bardzo selektywne prywatyzowanie przedsiębiorstw państwowych.

⁴ Przedstawione ankietowanym pary przeciwstawnych stwierdzeń odnoszące się do poszczególnych kwestii społecznych i gospodarczych prezentowane są w dalszej części komunikatu.

Jako najbardziej wyraziste, chociaż również niejednoznaczne, odbierane są przez Polaków poglądy poszczególnych ugrupowań na temat roli Kościoła w państwie i jego wpływu na politykę. Większość (od 56% oceniających stanowisko PD w tej sprawie do 70% w przypadku postrzeganego podejścia LPR do tej kwestii) nie ma co do tego wątpliwości.

Tak wysokie odsetki wskazań „trudno powiedzieć” świadczą o nieznanym poglądów głównych partii i ugrupowań na podstawowe kwestie społeczne, gospodarcze i polityczne. Jednocześnie pobudzają do refleksji nad tym, w jakim zakresie wpływa na to niekonkretna, ogólnikowa i mało efektywna prezentacja programów politycznych i gospodarczych poszczególnych ugrupowań, a jak dalece jest to wyłącznie efekt politycznej ignorancji obywateli. Problem ten wymaga wprawdzie głębszych badań i analiz, ale wydaje się, że oba te czynniki nie pozostają bez wpływu na uzyskane wyniki. W perspektywie zbliżających się wyborów parlamentarnych niewątpliwie powinno to stanowić sygnał alarmowy dla partii i ugrupowań politycznych.

CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH FORMACJI POLITYCZNYCH

Na podstawie uzyskanych wyników badań przedstawimy społeczny odbiór programów ocenianych partii. Wskażemy zatem, jak Polacy postrzegają stosunek poszczególnych ugrupowań do ważnych kwestii społecznych, gospodarczych i politycznych. W analizie uwzględnimy wyłącznie tych badanych, którzy potrafili ocenić ten stosunek. Respondenci odpowiadali na pytania za pomocą 7-stopniowej skali (od 1 do 7), na której wskazywali konkretną wartość, tym samym określali, czy stanowisko danej partii jest bardziej zbliżone do poglądu opisanego w punkcie 1 czy też do poglądu opisanego w punkcie 7. Punkty o wartości 1 i 7 odpowiadały skrajnym, modelowym rozwiązaniom poszczególnych problemów, a środek skali (punkt 4) oznaczał ambiwalentny stosunek do przedstawionych rozwiązań.

Tabela 2

Pary przeciwstawnych stwierdzeń (skala 1-7)	Postrzegana zgodność poszczególnych stwierdzeń ze stanowiskiem partii politycznych								
	LPR	PD	PO	PSL	PiS	Samo- obrona	SdPI	SLD	UP
	w procentach								
Polska powinna dążyć do jak najściślejszej integracji w ramach Unii Europejskiej (1+2+3)	18	64	52	34	38	20	66	72	68
Odpowiedź ambiwalentna (4)	6	17	15	24	17	10	16	12	15
Polska powinna dążyć do zachowania w Unii Europejskiej jak najdalej idącej niezależności (5+6+7)	76	19	33	42	45	70	18	16	17
Należy prywatyzować powoli i tylko niektóre przedsiębiorstwa państwowe (1+2+3)	80	35	44	63	54	78	36	31	36
Odpowiedź ambiwalentna (4)	8	23	16	21	19	9	20	14	21
Należy prywatyzować szybko i jak największą liczbę państwowych przedsiębiorstw (5+6+7)	12	42	40	16	27	13	44	55	43
Państwo powinno zapewnić obywatelom wysoki poziom świadczeń społecznych, takich jak opieka zdrowotna, szkolnictwo itp. (1+2+3)	82	51	56	73	60	83	56	52	59
Odpowiedź ambiwalentna (4)	7	20	15	16	18	7	21	16	16
Obywatele powinni dbać o zapewnienie sobie ochrony zdrowia, możliwości kształcenia dzieci itp. (5+6+7)	11	29	29	11	22	10	23	32	25
Osoby dużo zarabiające powinny płacić wyższy procent podatku od swoich dochodów niż ci, którzy zarabiają mało	79	46	42	65	52	79	52	51	53
Odpowiedź ambiwalentna (4)	9	20	16	20	19	7	20	15	18
Wszyscy, niezależnie od tego, ile zarabiają, powinni płacić jednakowy procent podatku od dochodów	12	34	42	15	29	14	28	34	29
Bezrobocie jest zawsze zjawiskiem szkodliwym i należy je bezwzględnie zwalczać (1+2+3)	77	58	62	68	66	77	59	58	62
Odpowiedź ambiwalentna (4)	9	18	14	16	15	9	20	16	13
Istnienie niewielkiego bezrobocia jest pozytywne dla gospodarki (5+6+7)	14	24	24	16	19	14	21	26	25

Tabela 2 (cd.)

Pary przeciwstawnych stwierdzeń (skala 1-7)	Postrzegana zgodność poszczególnych stwierdzeń ze stanowiskiem partii politycznych								
	LPR	PD	PO	PSL	PiS	Samo- obrona	SdPI	SLD	UP
	w procentach								
Z przestępczością należy walczyć twardo, nawet jeśli miałyby to ograniczać prawa i swobody zwykłych obywateli (1+2+3)	61	40	44	50	62	59	39	41	40
Odpowiedź ambiwalentna (4)	12	21	20	23	8	14	23	19	17
Z przestępczością należy walczyć, ale tak, by nie ograniczać praw i swobód zwykłych obywateli (5+6+7)	27	39	36	27	30	27	38	40	43
Osobom zajmującym wysokie stanowiska polityczne i gospodarcze w okresie PRL powinno się obecnie zabronić pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych (1+2+3)	85	40	68	55	76	73	24	20	24
Odpowiedź ambiwalentna (4)	4	21	16	21	11	11	15	10	17
Osoby te powinny mieć obecnie takie same jak inni możliwości ubiegania się o urzędy publiczne i pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych (5+6+7)	11	39	16	24	14	16	61	70	59
Kościół powinien być od państwa oddzielony i nie powinien zajmować się polityką (1+2+3)	19	68	58	48	45	44	83	86	78
Odpowiedź ambiwalentna (4)	8	18	22	20	23	21	9	6	13
Kościół powinien mieć duży wpływ na sprawy państwa i jego politykę (5+6+7)	73	14	20	32	32	35	8	8	9
Przerywanie ciąży powinno być dozwolone bez żadnych ograniczeń (1+2+3)	5	32	17	12	10	10	55	66	52
Odpowiedź ambiwalentna (4)	3	22	17	16	15	13	18	13	18
Przerywanie ciąży powinno być całkowicie zakazane (5+6+7)	92	46	66	72	75	77	27	21	30

Liga Polskich Rodzin. Jest ona postrzegana jako partia o najbardziej wyrazistych poglądach na podstawowe kwestie społeczno-polityczne. Czytelny, niemal jednoznaczny w odbiorze jest jej negatywny stosunek do kwestii legalizacji aborcji. Prawie wszyscy wyrażający opinię (92%) twierdzą, że według tej partii przerywanie ciąży powinno być całkowicie zakazane. Zbliżona liczebnie grupa (85%) jest również przekonana, że LPR opowiada się za tym, by osobom zajmującym w okresie PRL wysokie stanowiska polityczne i gospodarcze zabronić pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych. Jako zdecydowanie

niechętny odbierany jest stosunek tej partii do ścisłej integracji naszego kraju w ramach Unii Europejskiej (76%). Ugrupowanie to postrzegane jest ponadto jako dążące do tego, aby państwo zapewniło obywatelom wysoki poziom świadczeń społecznych (82%) oraz podjęło bezwzględną walkę z bezrobociem (77%). Zdaniem większości respondentów (79%) LPR akceptuje zróżnicowanie wysokości podatków w zależności od osiągniętych dochodów. Odmienne w stosunku do wszystkich pozostałych partii, a zwłaszcza utożsamianych z lewicą, jest również - według badanych - podejście LPR do roli Kościoła w państwie. Zdecydowana większość ankietowanych (73%) sądzi, że partia ta stoi na stanowisku, zgodnie z którym Kościół powinien mieć duży wpływ na sprawy państwa i jego politykę.

Partia Demokratyczna. W wielu kwestiach percepcja poglądów tego ugrupowania zbliżona jest do rozwiązań, jakie według respondentów proponują SdPI, UP i SLD, zwłaszcza jeżeli chodzi o takie zagadnienia, jak: wpływ Kościoła na sprawy państwa i prowadzoną przez nie politykę, prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych oraz integracja w ramach Unii Europejskiej. Zdaniem większości badanych (64%) ugrupowanie to postuluje jak najściślejszą integrację europejską, tylko co piąty (19%) jest przeciwnego zdania. Respondenci są bardziej podzieleni w kwestii oceny proponowanej przez PD polityki prywatyzacyjnej, przeważa jednak pogląd (42%), że partia ta opowiada się za jak największym zasięgiem prywatyzacji sektora publicznego oraz szybkim tempem jej realizacji, przeciwną opinię wyraża co trzeci (35%). Mniejsza niż w przypadku innych partii (z wyjątkiem PO) jest, zdaniem ankietowanych, akceptacja przez PD zróżnicowania wysokości płaconych podatków ze względu na poziom zarobków. Prawie połowa badanych (46%) uważa, że PD popiera progresywną skalę podatkową, natomiast co trzeci (34%) odbiera to ugrupowanie jako propagujące podatek liniowy.

Stosunek PD do wpływu Kościoła na politykę państwa nie budzi większych wątpliwości - 68% ankietowanych wyraża przekonanie, że partia ta opowiada się za rozdziałem Kościoła od państwa, a tylko 14% uważa, że akceptuje ona jego znaczącą rolę w polityce państwa. Natomiast jako wyraźnie niejednoznaczne, w przeciwieństwie do wszystkich pozostałych ugrupowań, oceniane jest podejście tej partii do problematyki dekomunizacji i kwestii aborcji.

Platforma Obywatelska. Na tle pozostałych ugrupowań stosunek tej partii do większości wybranych kwestii społeczno-politycznych postrzegany jest jako niejednoznaczny. Bardziej wyraziste w ocenie respondentów jest jej stanowisko w sprawie dekomunizacji.

Według większości wyrażających opinię (68%) PO opowiada się za zakazem pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych przez osoby należące do „starej nomenklatury”. Stosunek tego ugrupowania do prawnej dopuszczalności przerywania ciąży postrzegany jest przez respondentów jako raczej negatywny (66%). Jednocześnie zdaniem ponad połowy (58%) PO optuje za rozdziałem Kościoła od państwa. W opinii społecznej partia ta wyróżnia się spośród innych ugrupowań stanowiskiem w kwestii polityki podatkowej. Równie często jest postrzegana jako propagująca zróżnicowanie wysokości progów podatkowych w zależności od dochodów (42%), co opowiadająca się za wprowadzeniem podatku liniowego (42%).

Polskie Stronnictwo Ludowe. Program tej partii uważany jest za najbardziej etatystyczny tuż po programach LPR i Samoobrony. Ugrupowanie to oceniane jest jako popierające pełnienie przez państwo funkcji opiekuńczych (73% wskazań), dążące do spowolnienia procesów prywatyzacyjnych (63%) oraz propagujące stanowczą walkę z bezrobociem (68%). Ponadto jest ono postrzegane jako akceptujące progresywny system podatkowy (65%). W kwestiach ideologicznych natomiast odbierane jest jako zdecydowanie sprzeciwiające się aborcji (72%) oraz relatywnie silnie przyzwalające na zaangażowanie Kościoła w politykę (32%). Jeżeli chodzi natomiast o problem dekomunizacji w Polsce, partia ta dwukrotnie częściej postrzegana jest jako postulująca odsunięcie osób zajmujących w okresie PRL wysokie stanowiska polityczne od pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych niż jako przyzwalająca na dopuszczenie ich do władzy (55% wobec 24%).

Prawo i Sprawiedliwość. Wyrazne jest stanowisko tego ugrupowania w kwestii dekomunizacji. W odczuciu większości respondentów (76%) partia ta domaga się odsunięcia osób należących do tzw. starej nomenklatury od pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych. Dostyc jednoznacznie jako negatywny odbierany jest również jej stosunek do kwestii prawnej dopuszczalności przerywania ciąży (75%). Względnie wysoki jest też odsetek osób twierdzących, że formacja ta dopuszcza możliwość znacznego zaangażowania Kościoła w sprawy państwa i jego politykę (32%). Ponadto w porównaniu z innymi ugrupowaniami PiS postrzegane jest jako partia najbardziej zdeterminowana do walki z przestępczością, nawet kosztem ograniczenia praw i swobód obywateli (62% wskazań). Ugrupowanie to odbierane jest ponadto jako opowiadające się za raczej selektywną i powolną prywatyzacją (54%), a także za stanowczą walką z bezrobociem (66%).

Samoobrona. W ocenie respondentów to druga, po LPR, partia o zdecydowanie etatystycznych poglądach. W opinii zdecydowanej większości wyrażających opinię (83%) Samoobrona opowiada się za pełnieniem przez państwo funkcji opiekuńczych, a więc takich, które zapewnią obywatelom wysoki poziom świadczeń społecznych. Postuluje także podjęcie bezwzględnej walki z bezrobociem (77%). Zauważalny jest również wyraźny sprzeciw tego ugrupowania wobec szybkiego tempa i szerokiego zakresu prywatyzacji (78%) oraz wobec zacieśniania integracji w ramach Unii Europejskiej (70%). Dostrzegane jest też popieranie przez Samoobronę progresywnej skali podatkowej (79%). W sprawie dekomunizacji partia ta odbierana jest jako domagająca się odsunięcia osób, które w okresie PRL zajmowały wysokie stanowiska polityczne i gospodarcze, od pełnienia funkcji państwowych (73%). Kwestią wyraźnie różnicującą percypowane poglądy Samoobrony od poglądów LPR jest jedynie jej mniej radykalny, choć relatywnie również znaczny sprzeciw wobec legalizacji aborcji (77%) oraz zdecydowanie mniejsza akceptacja wpływu Kościoła na politykę (35%).

Socjaldemokracja Polska, Sojusz Lewicy Demokratycznej i Unia Pracy. Charakterystykę tych ugrupowań przedstawimy łącznie ze względu na niewielkie różnice w percepcji prezentowanych przez nie poglądów na analizowane kwestie społeczno-polityczne. Należy zauważyć, że poglądy SdPI i UP postrzegane są jako niemal tożsame. Wyraźnie zbliżone do nich, choć w niektórych kwestiach nieco bardziej radykalne (dekomunizacja, prywatyzacja, polityka społeczna państwa, prawna regulacja aborcji) są w odbiorze respondentów poglądy prezentowane przez SLD. Ogólnie rzecz biorąc, stanowisko omawianych partii zarówno w kwestiach gospodarczych, jak i światopoglądowych postrzegane jest jako najbardziej liberalne w porównaniu z pozostałymi ugrupowaniami. Według badanych znaczne jest przyzwolenie UP, SdPI i SLD na szybkie tempo prywatyzowania jak największej liczby przedsiębiorstw państwowych (odpowiednio: 43%, 44% i 55% wskazań) oraz nieco większa niż w przypadku pozostałych ugrupowań zgoda na istnienie niewielkiego strukturalnego bezrobocia jako pożytecznego dla gospodarki (SdPI - 21%, UP - 25%, SLD - 25%). W porównaniu z innymi ugrupowaniami dosyć silne jest w odbiorze respondentów odejście partii określanych jako lewicowe od modelu państwa opiekuńczego. Szczególnie wyraźne jest to w ocenie stosunku SLD do kwestii polityki społecznej (32% badanych twierdzi, że partia ta postuluje indywidualne zaangażowanie obywateli w zapewnienie sobie ochrony zdrowia czy też możliwości kształcenia). Znaczne jest również społeczne przekonanie, że analizowane ugrupowania nieco częściej niż pozostałe

(z wyjątkiem PD) opowiadają się wyłącznie za taką formą walki z przestępczością, która w żaden sposób nie będzie ograniczała praw i swobód zwykłych obywateli (SdPI - 38%, SLD - 40%, UP - 43%). Najbardziej jednak wyraźne w porównaniu z pozostałymi formacjami jest w opinii społeczeństwa stanowisko, jakie zajmują te ugrupowania w kwestiach ideologicznych. Nie budzi wątpliwości ich jednoznaczne poparcie dla rozdziału Kościoła od państwa (dostrzega je, w zależności od partii, co najmniej trzy czwarte respondentów, odpowiednio: UP - 78%, SdPI - 83%, SLD - 86%) oraz znacznie większa niż w przypadku pozostałych ugrupowań akceptacja prawnej dopuszczalności aborcji (UP - 52%, SdPI - 55%, SLD - 66%). Te trzy partie najczęściej postrzegane są jako przeciwne dekomunizacji (UP - 59%, SdPI - 61%, SLD - 70%), wyróżniają się też najsilniejszym przekonaniem o jak najściślejszej integracji w ramach Unii Europejskiej (SdPI - 66%, UP - 68%, SLD - 72%).

Tabela 3. Percepcja poglądów partii politycznych na wybrane kwestie - wartości średnie na skali od 1 do 7

Pary przeciwstawnych stwierdzeń (skala 1-7)	LPR	PD	PO	PSL	PiS	Samobrona	SdPI	SLD	UP
(1) Polska powinna dążyć do jak najściślejszej integracji w ramach Unii Europejskiej	5,69	2,94	3,47	4,21	4,17	5,23	2,90	2,61	2,82
(7) Polska powinna dążyć do zachowania w Unii Europejskiej jak najdalej idącej niezależności									
(1) Należy prywatyzować powoli i tylko niektóre przedsiębiorstwa państwowe	2,26	4,23	3,99	3,09	3,37	2,32	4,17	4,58	4,22
(7) Należy prywatyzować szybko i jak największą liczbę państwowych przedsiębiorstw									
(1) Państwo powinno zapewnić obywatelom wysoki poziom świadczeń społecznych, takich jak opieka zdrowotna, szkolnictwo itp.	2,15	3,47	3,35	2,66	3,06	2,12	3,28	3,52	3,23
(7) Obywatele powinni dbać o zapewnienie sobie ochrony zdrowia, możliwości kształcenia dzieci itp.									
(1) Osoby dużo zarabiające powinny płacić wyższy procent podatku od swoich dochodów niż ci, którzy zarabiają mało	2,30	3,75	4,10	2,94	3,46	2,25	3,44	3,65	3,49
(7) Wszyscy, niezależnie od tego ile zarabiają, powinni płacić jednakowy procent podatku od dochodów									

Tabela 3 (cd.)

Pary przeciwstawnych stwierdzeń (skala 1-7)	LPR	PD	PO	PSL	PiS	Samoo- obrona	SdPI	SLD	UP
(1) Bezrobocie jest zawsze zjawiskiem szkodliwym i należy je bezwzględnie zwalczać	2,35	3,25	3,08	2,75	2,82	2,36	3,13	3,27	3,09
(7) Istnienie niewielkiego bezrobocia jest pożyteczne dla gospodarki									
(1) Z przestępczością należy walczyć twardo, nawet jeśli miałyby to ograniczać prawa i swobody zwykłych obywateli	3,18	4,02	3,84	3,61	3,12	3,21	4,02	4,03	4,06
(7) Z przestępczością należy walczyć, ale tak, by nie ograniczać praw i swobód zwykłych obywateli									
(1) Osobom zajmującym wysokie stanowiska polityczne i gospodarcze w okresie PRL powinno się obecnie zabronić pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych	1,97	4,02	2,79	3,40	2,34	2,52	4,89	5,34	4,86
(7) Osoby te powinny mieć obecnie takie same jak inni możliwości ubiegania się o urzędy publiczne i pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych									
(1) Kościół powinien być od państwa oddzielony i nie powinien zajmować się polityką	5,23	2,76	3,12	3,61	3,63	3,76	2,16	2,00	2,33
(7) Kościół powinien mieć duży wpływ na sprawy państwa i jego politykę									
(1) Przerwanie ciąży powinno być dozwolone bez żadnych ograniczeń	6,54	4,31	5,02	5,36	5,59	5,67	3,41	3,00	3,52
(7) Przerwanie ciąży powinno być całkowicie zakazane									

Reasumując można stwierdzić, iż mimo istotnych różnic między poszczególnymi ugrupowaniami - ich podejście do niektórych problemów jest postrzegane przez Polaków bardzo podobnie. Dotyczy to głównie takich kwestii, jak problem bezrobocia czy walka z przestępczością, a w dalszej kolejności również polityka społeczna państwa oraz polityka podatkowa.

Większe zróżnicowanie natomiast obserwowane jest w postrzeganych poglądach poszczególnych partii na kwestie prywatyzacji, roli Kościoła w państwie oraz wizji integracji

w ramach Unii Europejskiej. W odczuciu respondentów partie polityczne najbardziej różnią się podejściem do problemów o charakterze ideologicznym, takich jak prawna regulacja aborcji czy też dekomunizacja⁵.

Ugrupowania określane jako lewicowe, a więc SLD, SdPi i UP odbierają Polacy jako bardzo zbliżone w poglądach na wszystkie analizowane kwestie. Postrzegane są one jako raczej liberalne w podejściu do wielu problemów społecznych i gospodarczych. W kwestiach ideologicznych podkreślana jest ich niechęć do udziału Kościoła w życiu politycznym oraz znaczne poparcie dla prawnej regulacji aborcji. Formacje te odbierane są również jako raczej nieprzychylnie procesowi dekomunizacji w Polsce. Na przeciwległym biegunie sytuuje się - w opinii społecznej - LPR. Wyraźnie odmiennie w porównaniu z wymienionymi ugrupowaniami lewicowymi postrzegany jest stosunek tej partii do roli Kościoła i jego wpływu na politykę, jak również do kwestii aborcji i dekomunizacji. Pozostałe ugrupowania lokują się natomiast między postrzeganymi jako skrajne z jednej strony - SLD, SdPi i UP, a z drugiej - LPR, przy czym poglądy Samoobrony i PSL odchylają się - w opinii badanych - raczej w kierunku stanowiska prezentowanego przez LPR, natomiast poglądy PD postrzegane są jako bliższe tym rozwiązaniom, które proponują partie lewicowe. Jako stosunkowo najmniej jednoznaczne odbierane są natomiast poglądy PO i PiS. Oczywiście obraz ten jest w znacznym stopniu uproszczeniem analizowanego problemu, gdyż, jak zaznaczyliśmy w analizie percepcji poglądów partii i ugrupowań, postrzegane stanowiska w poszczególnych kwestiach są zróżnicowane.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI

---

⁵ Graficzny rozkład postrzeganych stanowisk poszczególnych partii wobec określonych problemów społeczno-politycznych przedstawiamy w aneksie.

